

Ajánló

Innováció a könyvtári világban

A könyvtári világot az elmúlt évtizedekben komoly szakmai kihívás érte. Az erre adandó válaszokhoz innovációs tartalékainak mozgósítására van szükség. Fontos perspektíva a TMT számára, hogy fóruma legyen az erről szóló beszámolóknak. Ez azt is jelenti, hogy számos olyan szerzőnek kell megtalálnia a laphoz az utat, akik tájékoztatási szempontból – látszólag – határterületekkel foglalkoznak. Annál is inkább fontos ez, mert a szóban forgó publikációk tárgya a szerzők saját szakterületén is határterületnek számít. Ez a TMT számára afféle „piaci rés”, melynek elfoglalásába érdemes befektetni.

Az innovatív tartalékok alapvetően nem kereskedelmi jellegűek. A könyvtárak, archívumok és múzeumok a kulturális örökség intézményes gondozói, és elsősorban nem üzleti vállalkozások. Az említett kihívás azonban részben, de csak részben talán a könyvtári világban is kezelhető üzleti eszközökkel. **Mikulás Gábor** cikkében számba veszi azokat a módszereket, melyeket nemcsak a kereskedelmi vállalkozásokban, hanem a könyvtárakban is hasznosíthatnak. Felfogása szerint a referenzs könyvtáros és az információbróker tevékenysége nagyon közel állnak egymáshoz.

A fejlődés fő területe egyre inkább az a nyelv, melynek segítségével az információk kereshetően tárolhatók. Az információk globális, hálózati hozzáférhetősége révén nagyságrendekkel megnőtt az információk fogyaszthatósága. Az információk az információkereső nyelv segítségével „fogyaszthatók”. Ami fogyasztható, azt fogyasztani is fogják. Erre „haraptak rá” egyrészt a kereskedők, másrészt nemcsak az informatikusok, hanem a nyelvészek és matematikusok is. A weben végezhető természetes nyelvű keresés feltételeit vizsgálva többek között az is kiderült, hogy a felhasználóbarát kereséshez ismerni és kezelni kell a fogalmak és szavak közötti különféle értelmi összefüggéseket, melyeket a formalizált leírásokban relációknak neveznek. Reláción alapul például az a fontos keresési módszer, hogy ha az ember nem talál elég információt a pulikról, akkor a kutyákról szóló információkat nézi meg. A puli ugyanis fajtája a kutyának, a kutya pedig típusa a pulinak, és a kettő között a fajtája–típusa (más néven a generikus) reláció áll fenn. Számtalan ilyen hasznosítható reláció van. Egy részüket a teauruszokban már szabványosított formában alkalmazzák is. A könyvtári rendszereknek automatizáltan kezelni kell tudniuk ezeket az összefüggéseket, hogy idővel a könyvtári rendszereknél összetettebb ismeretalapú rendszerek megvalósulhassanak. **Szakadát István** tanulmánya ezeknek a relációknak az elemzésével foglalkozik.

Nem maradhat ki ebből a fejlődésből a laikus felhasználó sem, mert ők képviselik azt a fenntartó közeget, amely nélkül a professzionális használók nem létezhetnének. **Kiss Katalin** és **Egri Krisztina** az ő képzésüket ismerteti: igazi „nemzet csinósítása”.

Ungváry Rudolf